

**TEKS UCAPAN
BELANJAWAN TAHUN 2024
NEGERI SEMBILAN DARUL KHUSUS**

oleh:

**YAB DATO' SERI HAJI AMINUDDIN BIN HARUN
MENTERI BESAR NEGERI SEMBILAN**

di:

**PERSIDANGAN KETIGA (BELANJAWAN)
PENGGAL PERTAMA
DEWAN UNDANGAN NEGERI YANG KE-15
NEGERI SEMBILAN DARUL KHUSUS**

pada:

1 DISEMBER 2023 | JUMAAT

A) MUKADIMAH

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

Saya mohon mencadangkan supaya Rang Undang-undang bertajuk “**Suatu Enakmen bagi menggunakan sejumlah wang daripada Kumpulan Wang Disatukan Negeri untuk perkhidmatan bagi tahun 2024 dan bagi memperuntukkan wang itu untuk perkhidmatan bagi tahun itu**” dibacakan bagi kali kedua.

1. Segala puji dan syukur bagi Allah, Tuhan Tuan Punya seluruh alam. Dia-lah Tuan Punya hakiki ke atas diri kita dan negeri ini. Dia-lah Pemilik dan Penyedia segala sumber khazanah kekayaan alam Yang Maha Pengasih lagi Maha Penyayang. Dia-lah yang menghadiahkan keamanan, kesejahteraan dan kasih sayang dalam diri kita.
2. Selawat dan salam ke atas junjungan yang paling disayangi Nabi Muhammad S.A.W yang merupakan utusan Allah terakhir yang membawa Rahmat ke atas seluruh alam.
3. Di antara hadiah Allah yang merupakan nikmat-Nya yang perlu kita syukuri dan hargai ialah perpaduan dan kesatuan. Firman Allah dalam surah **AI-Anfal ayat 63** berbunyi:

“Dan (Dia-lah) yang menyatupadukan di antara hati mereka. Kalaulah engkau belanjakan segala (harta benda) yang ada di bumi, nescaya engkau tidak dapat menyatupadukan di antara hati mereka, Sesungguhnya Dia Maha Kuasa, lagi Maha Bijaksana”.

4. Perpaduan dan kesatuan hati merupakan sebahagian daripada tanda sifat Allah Al-Aziz (Maha Kuasa) dan Al-Hakim (Maha Bijaksana). Perpaduan dalam masyarakat akan menatijahkan kestabilan dan pembangunan ekonomi yang mampan dan berterusan. Bahkan perpaduan dalam masyarakat membantu meningkatkan ketahanan sosial dan kualiti hidup rakyat.
5. Jelas kepada kita perpaduan memiliki peranan penting dalam menghasilkan masyarakat MADANI yang mampan, sejahtera, berdaya cipta, saling hormat, berkeyakinan dan ihsan. Kerana itu, sebagai tanda kita menghargai kurnia Allah, mari kita bersama menjaga, memupuk dan menyuburkan perpaduan demi kesejahteraan negeri yang bertuah ini sebagaimana firman

Allah SWT dalam **ayat 103 surah Ali Imran**:

Dan berpegang teguhlah kamu sekalian kepada tali Allah (Agama Islam), dan janganlah kamu bercerai-berai;

B) PENDAHULUAN

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

i) SENARIO EKONOMI NEGARA

6. Pada Oktober 2023, Bank Dunia telah mengemaskini sasaran pertumbuhan ekonomi Malaysia yang dijangka berada pada paras 3.9 peratus pada tahun 2023. Kerajaan Persekutuan juga telah mengunjurkan semula pertumbuhan KDNK tahun 2023 kepada 4.0 peratus semasa pembentangan Belanjawan Tahun 2024. Menerusi Laporan Tinjauan Ekonomi 2023 yang dikeluarkan oleh Kementerian Kewangan, Keluaran Dalam Negeri Kasar (KDNK) pada 2023 berkemungkinan disokong oleh dasar yang berterusan bagi mengurangkan kesan kenaikan kos sara hidup, risiko ketidaktentuan geopolitik yang berpanjangan dan situasi kewangan global yang ketat.

7. Sehingga Oktober 2023, kadar inflasi mencatatkan 1.8 peratus iaitu antara terendah di rantau ini dan lebih baik berbanding negara-negara maju. Selain itu, Indeks Harga Pengeluar dijangka menyederhana disumbangkan oleh kos input global yang semakin stabil. Kadar pengangguran juga turun kepada kadar 3.4 peratus pada September 2023 iaitu terendah dan hampir menyamai kadar sebelum Covid-19 iaitu 3.3 peratus.

ii) SENARIO EKONOMI NEGERI SEMBILAN

8. Pada akhir tahun 2022, KDNK Negeri Sembilan direkodkan sebanyak **50.84 bilion ringgit**, yang mana KDNK negeri berkembang pada kadar **6.4 peratus** berbanding tahun 2021. Momentum pertumbuhan ini didorong oleh lonjakan pertumbuhan sektor pembuatan yang berkembang sebanyak 8.0 peratus dalam tempoh yang sama. Selain itu, sektor perkhidmatan yang merupakan antara penyumbang terbesar kepada KDNK negeri turut merekodkan pertumbuhan yang memberangsangkan iaitu pada kadar 7.6 peratus.

9. Dengan iltizam dan kerjasama semua pihak, Negeri Sembilan terus memacu pelaburan yang amat membanggakan dengan mencatatkan jumlah pelaburan sebanyak **8.9 bilion ringgit** pada tahun 2022, mengatasi apa yang disasarkan serta

merekodkan pencapaian tertinggi dalam sejarah pentadbiran negeri ini. Jumlah pelaburan ini meliputi sektor pembuatan utama, hartanah, kewangan, perkhidmatan pengedaran, perkhidmatan pengangkutan, utiliti, telekomunikasi dan lain-lain. Pencapaian 2022 ini mencatatkan rekod peningkatan 53.44 peratus berbanding pencapaian tahun 2021 iaitu 5.8 bilion ringgit.

10. Bagi tahun 2023, Negeri Sembilan mencatatkan prestasi pelaburan yang kekal positif bagi suku kedua iaitu sebanyak **1.95 bilion ringgit** yang mana terdapat peningkatan sebanyak 31.76 peratus berbanding pencapaian suku kedua tahun 2022 iaitu 1.48 bilion ringgit. Negeri Sembilan telah mengemukakan permohonan tambahan pelaburan sebanyak 5.0 bilion ringgit lagi bagi tahun 2023 kepada MIDA. Ini bakal mencatatkan rekod pelaburan di Negeri Sembilan mencecah **7.0 bilion ringgit** pada tahun ini.

11. Kesejahteraan ekonomi negeri turut diterjemahkan melalui pengukuhan pasaran buruh, di mana **kadar pengangguran** telah menurun ketara dari **3.7 peratus** pada tahun 2022 kepada **2.5 peratus** pada suku pertama 2023. Selain itu, **kadar inflasi** di Negeri Sembilan berada pada tahap yang stabil iaitu pada paras **2.8 peratus** pada tahun 2022, yang mana merupakan antara yang terendah di Malaysia.

PROSPEK EKONOMI TAHUN 2024

12. Berdasarkan kaji selidik oleh pakar-pakar ekonomi World Economic Forum, ekonomi dunia diramal perlahan pada tahun 2024 berpunca dari faktor ketidaktentuan akibat suasana geopolitik dunia. Walaupun kebimbangan mengenai kenaikan kadar inflasi dunia berkurangan, kadar deflasi yang dialami oleh negara China pula merupakan satu faktor yang boleh merubah perkembangan ekonomi dunia.
13. Malaysia akan turut terkesan dengan ketidaktentuan ekonomi global memandangkan Malaysia mengamalkan sistem ekonomi dan kewangan terbuka. Pertumbuhan ekonomi dijangka didorong oleh permintaan domestik dan kekal berdaya tahan menerusi peningkatan perbelanjaan penggunaan dan pelaburan.
14. Belanjawan Nasional Tahun 2024 yang telah dibentangkan oleh YAB Perdana Menteri dengan tema **Ekonomi MADANI: Memperkasa Rakyat** mengutamakan inisiatif pembaharuan untuk meningkatkan kesejahteraan rakyat, mengukuhkan kelangsungan perniagaan, menggalakkan kemakmuran ekonomi serta menambahbaik sistem penyampaian perkhidmatan awam bagi mengekalkan momentum pertumbuhan ekonomi. Belanjawan tersebut dirangka

berdasarkan tiga bidang tumpuan utama iaitu memperkuuh momentum pemulihan ekonomi, membina daya tahan ekonomi dan memacu pembaharuan yang komprehensif.

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

PRESTASI BELANJAWAN TAHUN 2023

15. Sehingga **30 November 2023**, jumlah kutipan hasil yang telah berjaya dikutip adalah sebanyak **444.14 juta ringgit** atau **98.70 peratus** dari sasaran **450 juta ringgit**. Kutipan Hasil Cukai yang berjaya dikutip adalah **147.39 juta ringgit (92.22%)**, Hasil Bukan Cukai sebanyak **240.95 juta ringgit (105.70%)** dan Terimaan Bukan Hasil sebanyak **55.78 juta ringgit (89.69%)**. Insya Allah, berkat kerjasama dan usaha gigih dari semua pihak, saya yakin, sasaran hasil akan dapat dicapai, malah akan melepassi 500 juta ringgit.

16. Di kesempatan ini saya ingin merakamkan ucapan tahniah dan terima kasih kepada semua Pejabat Pemungut Hasil kerana telah berjaya mencatatkan satu lagi rekod cemerlang pada tahun 2022 apabila berjaya mengutip hasil sebanyak **521.21 juta ringgit** atau **120.65 peratus** sekali gus mengubah dari belanjawan defisit kepada surplus **30.98 juta ringgit**. Lebih manis lagi, Penyata Kewangan Negeri Tahun 2022 telah

dikurniakan Sijil Benar Saksama oleh Ketua Audit Negara dengan kedudukan kewangan Negeri Sembilan diiktiraf **lebih kukuh** berbanding pencapaian pada tahun 2021.

17. Saya yakin, kita mampu untuk melakar sekali lagi sejarah pada tahun ini sekiranya semua pihak menggembeling tenaga memburu hasil dalam tempoh berbaki satu bulan ini bak kata tromba “**Kok tercicir nak dipungut, kok hilang dan dicari, kok tertimbun nak digali. Mengulas mana yang senteng, menghubung mana yang pendek, menokok mana yang kurang. Berpatah sayap bertongkat paruh. Selagi ada kudrat, selagi ada keringat, hasil negeri akan tetap ditekad**”.

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

PENDEKATAN BELANJAWAN MADANI

18. Alhamdulillah, buat pertama kalinya Kerajaan Negeri Sembilan telah menyediakan Belanjawan Tahun 2024 menggunakan pendekatan **pengurusan kewangan MADANI** berdasarkan kepada Pelan Pengurusan Kewangan MADANI yang telah diluluskan oleh Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri pada 20 September 2023 yang lalu. Negeri Sembilan merupakan negeri yang pertama menyediakan Pelan Pengurusan Kewangan MADANI di negara ini, bagi

memastikan belanjawan tahunan disediakan secara mampan, saling menghormati dan ihsan.

19. Kerangka pengurusan kewangan MADANI Negeri Sembilan dibentuk melalui pengajaran atau ibrah yang diambil ketika peristiwa Nabi Yusuf AS diminta menafsirkan mimpi *tujuh tangkai biji-bijian hijau serta tujuh tangkai bijian kering* yang dinyatakan dalam al-Quran dari **ayat 47 Surah Yusuf** dengan maksudnya:

Yusuf menjawab: "Hendaklah kamu menanam bersungguh-sungguh tujuh tahun berturut-turut, kemudian apa yang kamu tuai biarkanlah ia pada tangkai-tangkainya; kecuali sedikit dari bahagian yang kamu jadikan untuk makan.

20. Berpandukan kepada beberapa nas Al-Quran, sebanyak tiga (3) Bidang Fokus Utama (Key Results Area-KRA) telah ditetapkan iaitu:

- i) Pengumpulan dan Penjanaan Kekayaan;
- ii) Perlindungan dan Pengagihan Kekayaan; dan
- iii) Pemantauan Kekayaan.

21. Bagi tujuan **Pengumpulan dan Penjanaan Kekayaan**, Kerajaan Negeri komited untuk meneroka sumber hasil baharu secara mampan, berdaya cipta dan terancang, supaya tidak lagi terlalu bergantung kepada sumber hasil konvensional seperti cukai tanah, premium, caj air mentah, royalti dan lain-lain. Untuk itu, satu garis panduan yang komprehensif sedang disediakan bagi meneroka potensi sumber mineral bernilai tinggi yang lain seperti silika dan sumber unsur nadir bumi bukan radioaktif (NR-REE) di beberapa kawasan strategik yang telah dikenalpasti. Sudah sampai masanya untuk kerajaan menyemak semula kadar cukai, fee atau tarif yang telah lapuk dan tidak lagi relevan dengan keadaan semasa.

22. **Perlindungan dan pengagihan kekayaan** akan terus diperkuuh bagi memastikan rezab negeri sentiasa mencukupi untuk membiayai keperluan operasi dan tanggungan Kerajaan. Pengagihan kekayaan akan dibuat secara berhemah dan inklusif supaya tidak ada satu pun kumpulan yang tercicir sebagaimana ibrah dalam ayat al Quran **surah Al-Hashr ayat 7** mafhumnya “...supaya harta itu tidak hanya beredar di antara orang-orang kaya dari kalangan kamu”.

23. Namun begitu, dalam kegigihan dan keghairahan untuk mengumpul dan menjana kekayaan, semua pihak adalah diingatkan supaya tidak membelakangkan apa juar peraturan

kewangan dan undang-undang yang ada. Semua Ketua Jabatan **hendaklah sentiasa memantau** dan turun ke bawah bagi memastikan tatakelola pengurusan kewangan yang baik, adil dan berintegriti di jabatan masing-masing sepetimana firman Allah SWT dalam Surah Hud ayat 48:

Wahai Nuh! Turunlah (dari bahtera itu) dengan selamat dan berkat dari Kami kepadamu dan kepada umat-umat yang bersama-sama mu. Dan (dalam pada itu) ada umat-umat dari keturunan mereka yang Kami akan beri kesenangan kepadanya (dalam kehidupan dunia), kemudian mereka akan dikenakan azab dari Kami yang tidak terperi sakitnya".

24. Bagi memastikan pengurusan kewangan MADANI berjaya menepati matlamatnya, **empat (4) Petunjuk Prestasi Utama (KPI)** telah ditetapkan iaitu:

- i) hasil tahunan Kerajaan Negeri melebihi 500 juta ringgit;
- ii) rezab Akaun Hasil Disatukan mampu menampung 12 bulan perbelanjaan;
- iii) kawalan defisit tidak melebihi 5% daripada Anggaran Hasil Tahunan; dan
- iv) Penyata Kewangan Tahunan menerima Sijil Audit Tanpa Teguran.

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

BELANJAWAN TAHUN 2024

25. Syukur Alhamdulillah, pembentangan **Belanjawan Tahun 2024** ini merupakan belanjawan pertama Kerajaan Perpaduan Negeri Sembilan. Kerajaan Negeri bertekad untuk menjadikan Negeri Sembilan sebagai model sebuah negeri maju yang bersatu padu, bertoleransi, saling hormat menghormati, bertamadun, ekonomi yang mampan dan kehidupan rakyat aman makmur dan sejahtera sebagaimana indahnya negeri Saba yang dinukilkhan di dalam al Quran **Surah As-Saba'** ayat 15:

(Baladatun Tayyibatun Wa Rabbun Ghafur)

“(negeri kamu ini adalah) negeri yang baik (aman dan makmur), dan (Tuhan kamu adalah) Tuhan yang Maha Pengampun”

Itulah intipati negeri Madani yang kita idam-idamkan. Mendasari tekad ini, sukacita saya mengumumkan tema Belanjawan Tahun 2024 ini adalah:

“BERSAMA MEMBINA NEGERI MADANI”

26. Sehubungan itu, Kerajaan Negeri mencadangkan kepada Dewan yang mulia ini, **Belanjawan Tahun 2024** dengan peruntukan **Anggaran Belanja Mengurus** sebanyak **555.0** juta ringgit berbanding **Anggaran Hasil** sebanyak **520.0** juta ringgit. Peruntukan bagi **Anggaran Belanja Pembangunan** pula disediakan sebanyak **140.0** juta ringgit. Justeru, Belanjawan Tahun 2024 yang dicadangkan ini merupakan **belanjawan defisit** sebanyak **35.0** juta ringgit.

ANGGARAN HASIL TAHUN 2024

27. Pada tahun 2024, Anggaran Hasil dijangka diperoleh sebanyak **520.0** juta ringgit iaitu meningkat 70.0 juta ringgit atau 15.55 peratus berbanding 450.0 juta ringgit pada tahun 2023. Daripada Anggaran Hasil tersebut, kutipan **Hasil Cukai**

adalah sebanyak **160.01 juta ringgit** atau 30.77 peratus, berbanding 159.84 juta ringgit pada tahun 2023.

28. Negeri Sembilan merupakan antara negeri yang mempunyai kadar cukai tanah yang terendah di negara ini. Kadar cukai tanah tidak pernah dibuat semakan sejak tahun 2006 iaitu hampir 17 tahun dengan menggunakan jadual **NSPU7**. Sebagai contoh, masih terdapat cukai yang bernilai tiga ringgit setahun dan permit bernilai dua ringgit setahun sejak puluhan tahun lamanya. Untuk itu, satu kajian yang menyeluruh dan sesi libat urus bersama semua pemegang taruh akan dilakukan terlebih dahulu sebelum ianya dilaksanakan, sesuai dengan prinsip MADANI, hormat dan ihsan.

29. **Hasil Bukan Cukai** terus menjadi penyumbang utama dengan anggaran sebanyak **300.24 juta ringgit** atau 57.74 peratus iaitu meningkat **72.28 juta ringgit** berbanding 227.96 juta ringgit pada tahun 2023. Kenaikan utama adalah daripada **Caj Air Mentah Komersial** yang dianggarkan meningkat **40.5 juta ringgit** apabila Kerajaan Negeri telah meluluskan kadar baru caj air laut dari **satu sen kepada tiga sen** per meter padu air. Untuk rekod, kadar caj yang lama tidak lagi relevan kerana negeri-negeri berjiran yang lain telah pun mengenakan caj antara 3 hingga 5 sen per meter padu sejak beberapa tahun yang lalu. Selain itu, kenaikan kutipan caj pelbagai urusan di

kaunter Pejabat Tanah juga dijangka meningkat sebanyak **17.78 juta ringgit**.

30. Walau bagaimanapun, **Terimaan Bukan Hasil** dijangka mengalami sedikit penurunan sebanyak 2.45 juta ringgit iaitu dari 62.20 juta ringgit pada tahun 2023 kepada **59.75 juta ringgit** pada tahun 2024 antaranya disebabkan oleh penurunan anggaran terimaan Cukai Pelancongan dari Kerajaan Persekutuan.

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

ANGGARAN BELANJA MENGURUS TAHUN 2024

31. Pada tahun 2024, Anggaran Belanja Mengurus diperuntukkan sebanyak **555.0 juta ringgit**. Perbelanjaan tertinggi disediakan bagi maksud **Emolumen** sebanyak **218.66 juta ringgit** atau 39.40 peratus. Seterusnya, **Pemberian dan Kenaan Bayaran Tetap** sebanyak **213.62 juta ringgit** atau 38.49 peratus, **Perkhidmatan dan Bekalan** sebanyak **114.61 juta ringgit** atau 20.65 peratus, **Perolehan Aset** sebanyak **3.06 juta ringgit** atau 0.55 peratus dan peruntukan **Perbelanjaan-Perbelanjaan Lain** sebanyak **5.05 juta ringgit** atau 0.91 peratus.

ANGGARAN BELANJA PEMBANGUNAN TAHUN 2024

32. Melewati tahun keempat Rancangan Pembangunan Negeri Sembilan (RPNS) dan Rancangan Malaysia Ke-12, Kerajaan Negeri komited untuk menyelesai dan menyiapkan program dan projek-projek pembangunan yang telah dirancang. Hala tuju pembangunan ekonomi negeri terus diperkemas melalui Pelan Tindakan Khusus RPNS 2021-2025 dan Pelan Tindakan Produktiviti Negeri Sembilan Tahun 2024-2025 hasil kerjasama strategik dengan Perbadanan Produktiviti Malaysia (MPC).

33. Untuk itu, Anggaran Belanja Pembangunan yang disediakan pada tahun 2024 adalah sebanyak **140.0 juta ringgit** iaitu meningkat **10.0 juta ringgit** atau **7.69 peratus** berbanding **130.0 juta ringgit** pada tahun 2023. Bagi tahun 2024, sebanyak **284 projek** telah dipertimbangkan bagi maksud Pembangunan dengan melibatkan **220 Projek Baharu** dan **64 Projek Sambungan** atau projek sedia ada.

34. Sebanyak **33.0 juta ringgit** diperuntukkan di bawah maksud **P.50 Menteri Besar** iaitu meningkat **15.0 juta ringgit** berbanding **18.0 juta ringgit** pada tahun 2023. Peruntukan ini digunakan untuk membiayai pelbagai program khidmat masyarakat dan kesejahteraan rakyat. Menyedari perihal pentingnya sektor pertanian kepada negara, sebanyak **11.22**

juta ringgit diperuntukkan di bawah maksud **P.51 Jabatan Pertanian**. Peruntukan ini disediakan bagi melaksanakan pelbagai program Jaminan Bekalan Makanan antaranya peningkatan hasil buah-buahan sebanyak **2.67 juta ringgit**, peningkatan hasil sayur-sayuran dan tanaman ladang sebanyak **2.13 juta ringgit** dan pembangunan industri asas tani sebanyak **1.2 juta ringgit**.

35. Selain daripada itu, sebanyak **5.48 juta ringgit** diperuntukkan di bawah maksud **P.52 Jabatan Perkhidmatan Veterinar** antaranya untuk melaksanakan program dan projek peningkatan ternakan sebanyak **1.69 juta ringgit**, pembangunan teknologi pengeluaran makanan dan padang ragut sebanyak **1.05 juta ringgit** dan peningkatan kualiti perkhidmatan veterinar sebanyak **780 ribu ringgit**.

36. Sebanyak **10.93 juta ringgit** pula diperuntukkan bagi maksud **P.54 Jabatan Pengairan dan Saliran**. Peruntukan ini digunakan untuk membiayai projek-projek pengurusan dan penyelenggaraan jajaran sungai antaranya projek pengurusan lembangan sungai sebanyak **3.20 juta ringgit**, pengurusan pengairan dan saliran bagi tujuan pertanian sebanyak **2.75 juta ringgit** dan pengurusan tebatan banjir sebanyak **2.48 juta ringgit**.

37. Bagi **P.55 Jabatan Kerja Raya Negeri**, sebanyak **9.55 juta ringgit** diperuntukkan pada tahun 2024. Peruntukan ini digunakan untuk memperkuuh aksesibiliti dan meningkatkan keselamatan jalan raya dengan peruntukan sebanyak **4.02 juta ringgit**, penggantian jambatan sebanyak **3.00 juta ringgit** dan menaik taraf jalan negeri sebanyak **2.04 juta ringgit**.
38. Sebanyak **2.47 juta ringgit** diperuntukkan untuk **P.58 Jabatan Perhutanan Negeri** antaranya bagi melaksanakan projek pembinaan atau pengubahsuaian pejabat dan rumah kakitangan sebanyak **1.68 juta ringgit** dan pengembangan serta penguatkuasaan dengan peruntukan **790 ribu ringgit**.
39. Menjunjung **Perkara Tiga (3) Perlembagaan Persekutuan** yang menjadikan Agama Islam sebagai agama rasmi negara, sebanyak **18.99 juta ringgit** diperuntukkan di bawah maksud **P.63 Jabatan Hal Ehwal Agama Islam**. Peruntukan ini akan digunakan untuk melaksanakan pelbagai program dan projek antaranya pembinaan serta pembaikan masjid sebanyak **9.10 juta ringgit**, pembinaan baharu sekolah sebanyak **8.23 juta ringgit** dan pengubahsuaian serta pembaikan asrama dan sekolah agama rakyat sebanyak **760 ribu ringgit**.

40. Kerajaan Negeri juga mengambil kesempatan ini untuk merakamkan ucapan terima kasih kepada Kerajaan Persekutuan di bawah kepimpinan YAB Perdana Menteri yang telah meluluskan peruntukan sebanyak **31.8 juta ringgit** bagi tujuan projek infrastruktur agama Islam melibatkan pembinaan lima (5) buah masjid baharu di negeri ini. Peruntukan ini akan dibiayai oleh Unit Penyelarasan Pelaksanaan, Jabatan Perdana Menteri (ICU JPM) iaitu **60 peratus daripada jumlah kos projek** dan selebihnya akan dibiayai oleh Kerajaan Negeri.

41. Selain yang saya bentangkan di atas, terdapat **6 maksud** pembangunan diletakkan di bawah penyeliaan **Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri**. Untuk itu, sebanyak **5.50 juta ringgit** diperuntukkan di bawah maksud **P.56 Kerja-kerja Kecil** untuk membiayai pelbagai projek kecil di setiap kawasan Dewan Undangan Negeri. Sebanyak **16.47 juta ringgit** disediakan untuk maksud **P.57 Pelbagai** bagi pelbagai program dan projek pembangunan Kerajaan Negeri seperti sistem pengkomputeran Kerajaan Negeri sebanyak **11.20 juta ringgit**, pembinaan atau pengubahsuaian dewan serta balairaya sebanyak **2.24 juta ringgit** dan program pencahayaan jalan negeri sebanyak **1.00 juta ringgit**.

42. Seterusnya, sebanyak **14.88 juta ringgit** diperuntukkan di bawah maksud **P.59 Bangunan-bangunan Kerajaan**. Peruntukan ini akan digunakan antaranya bagi pembinaan serta pengubahsuaian kompleks pejabat sebanyak **9.53 juta ringgit**, pembinaan serta pengubahsuaian rumah kerajaan sebanyak **4.5 juta ringgit**.
43. Sebanyak **4.0 juta ringgit** pula diperuntukkan bagi maksud **P.60 Perumahan** untuk kerja-kerja penyelenggaraan **Rumah Awam Harga Rendah (RAHR)**. Selain itu, **1.0 juta ringgit** diperuntukkan untuk maksud **P.61 Kemajuan Kawasan Perusahaan** bagi menyelenggara kemudahan infrastruktur dan prasarana di kawasan industri kecil dan sederhana (IKS).
44. Bagi **P.62 Pelancongan** pula, sebanyak **5.50 juta ringgit** diperuntukkan untuk menaiktaraf dan menyelenggara kemudahan-kemudahan infrastruktur di kawasan pelancongan bagi kemudahan pelancong. Akhir sekali, sebanyak **1.0 juta ringgit** diperuntukkan di bawah maksud **P.64 Luar Jangka** yang bertujuan untuk lain-lain keperluan luar jangka sekiranya diperlukan.

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

ASPIRASI PERPADUAN NEGERI SEMBILAN

45. Kata bidalan orang tua-tua, “*Duduk berpelasaran, dekat rumah dekat sekampung. Seperigi semandian, sepayung setepian, segayung segiliran. Ibarat labu menjalar ke hulu, ibarat kundur menjalar ke hilir. Pangkalnya sama dipupuk, pucuknya sama dirintis. Ke bukit sama didaki, ke lurah sama dituruni. Berat sama dipikul, ringan sama dijinjing, hati gajah sama dilapah, hati kuman sama dicicah.*”

Begitulah akrab dan eratnya Kerajaan Perpaduan yang ada pada hari ini. Ianya terbina atas landasan iltizam dan tekad, untuk saling bantu membantu dan bekerjasama dalam membangunkan negeri yang tercinta ini sebagai model Negeri Madani. Budaya caci mencaci, fitnah memfitnah dan sentimen membakar api perkauman tidak sepatutnya berlaku di negara ini dan ianya mestilah dihentikan serta merta. Pupuklah semangat perpaduan dan kasih sayang sesama kita, supaya ianya menjadi contoh teladan kepada generasi yang akan datang sebagaimana firman Allah SWT dalam surah Al Hujurat ayat 13 “*kemudian Kami jadikan kamu berbangsa-bangsa dan bersuku-suku agar kamu saling kenal mengenali*”.

46. Justeru itu, Belanjawan Tahun 2024 ini telah disedia dan disesuaikan dengan **Aspirasi Perpaduan Negeri Sembilan** yang ditawarkan semasa Pilihanraya Negeri yang lalu. Terdapat **5 Tekad** dan **10 Teras** yang telah dibentangkan untuk dilaksanakan dalam tempoh 5 tahun ini demi kesejahteraan rakyat. Daripada **555.0 juta ringgit** belanjawan yang saya bentangkan tadi, sejumlah **231.48 juta ringgit** atau **41.71 peratus** telah diperuntukkan khusus untuk melaksanakan pelbagai program dan projek di bawah **sembilan (9) Teras Aspirasi dan Skim Sejahtera Rakyat** seperti berikut:

TERAS 1: EKONOMI, PELABURAN DAN INFRASTRUKTUR

47. Kerajaan Negeri bertekad untuk memacu serta melonjakkan lagi pembangunan ekonomi dan pelaburan di negeri ini dengan menarik pelaburan yang berkualiti bagi membuka lebih banyak peluang pekerjaan kepada rakyat. Sebagaimana yang telah saya bentangkan tadi, rekod pelaburan tertinggi di Negeri Sembilan adalah pada **tahun 2022** dengan jumlah sebanyak **8.9 bilion ringgit**. Momentum peningkatan pelaburan masuk ke negeri ini perlu diteruskan dengan menambah baik pelbagai prasarana dan persekitaran perniagaan yang kondusif. Untuk itu, sebanyak **22.75 juta ringgit** disediakan pada tahun 2024 di bawah Teras ini untuk membiayai pelbagai projek pembangunan seperti penyediaan

dan menaik taraf jalan sebanyak **10.06 juta ringgit** serta tebatan banjir dan lembangan sungai sebanyak **5.68 juta ringgit**.

48. Selain itu, sebanyak **3.0 juta ringgit** diperuntukkan untuk program **penggalakan pelaburan** melalui Negeri Sembilan Invest dan Perbadanan Negeri Sembilan. Lebih banyak misi pelaburan dan promosi strategik akan digerakkan dengan kerjasama MIDA dan MITI. Beberapa kawasan perindustrian baru akan dibuka dengan inisiatif swasta khususnya di dalam kawasan pembangunan Lembah Wawasan Malaysia (MVV). Ini termasuklah perindustrian berdasarkan data raya atau *big data*, kenderaan elektrik (EV), *advanced electronic, pharmaceutical* dan *agrivalley*. Sebagai tambahan, peruntukan **1.0 juta ringgit** turut disediakan bagi penyelenggaraan infrastruktur asas kawasan perindustrian. Adalah diharapkan usaha ini mampu merancakkan lagi iklim pelaburan di negeri ini, yang akhirnya memanfaatkan rakyat dan Negeri Sembilan.

TERAS 2: PENDIDIKAN DAN MODAL INSAN

49. Kerajaan Negeri meletakkan gagasan untuk menjadikan Negeri Sembilan sebagai Lembah Ilmu dengan melahirkan modal insan yang cemerlang, seimbang dan kompetitif. Gagasan ini akan direalisasikan dengan peruntukan sebanyak **11.80 juta ringgit** untuk tujuan pendidikan dan modal insan

pada tahun 2024 yang merupakan Teras Kedua Aspirasi Perpaduan.

50. Ini termasuklah usaha memperkasakan bidang teknikal dan vokasional (TVET) di negeri ini sebagai persediaan menawarkan tenaga mahir dan separa mahir dalam pasaran industri strategik yang bakal beroperasi dalam tempoh 5 tahun ini. Baru-baru ini, telah diluncurkan Majlis Perundingan TVET Negeri Sembilan yang melibatkan sebanyak 43 jabatan negeri dan persekutuan, 12 institusi TVET dan 40 pemain industri.

51. Kolej Yayasan Negeri Sembilan akan terus dipersadakan sebagai pusat pengajian TVET yang menjadi pilihan utama pelajar di negeri ini. Selepas pembinaan bangunan akademik yang baru pada tahun 2022, tahun ini Yayasan Negeri Sembilan akan membangunkan pula sebuah dewan konvokesyen dan Pusat Aktiviti Pelajar yang serba lengkap dengan jangkaan siap sepenuhnya pada tahun 2025 melibatkan kos pembinaan sebanyak **11.0 juta ringgit**.

52. Selain daripada itu, Kerajaan Negeri akan terus menyediakan bantuan kepada sekolah tahfiz, SJKC, SJKT dan swasta dengan peruntukan sebanyak **2.0 juta ringgit**. Sebanyak **1.0 juta ringgit** pula akan diperuntukkan untuk tabung penyelenggaraan sekolah bagi kerja-kerja pembaikan kecil

seperti tandas dan bilik darjah. Untuk rekod, Negeri Sembilan merupakan negeri yang pertama menyediakan peruntukan ini pada tahun 2019 bagi mempastikan anak-anak dapat belajar dalam persekitaran yang selamat dan kondusif.

53. **Bantuan Anak Sekolah (B.A.S)** untuk pelajar-pelajar sekolah rendah akan diteruskan dengan peruntukan **sebanyak 900 ribu ringgit** dan **Basiswa Anak Negeri** untuk pelajar-pelajar sekolah menengah sebanyak **800 ribu ringgit**. Program **Fast Track Lepasan Tahfiz** juga akan diteruskan untuk tahun ketiga berturut-turut dengan peruntukan **500 ribu ringgit**. Bagi menambah nilai dan kualiti golongan belia, program pembinaan karakter bangsa akan diperkenalkan dengan peruntukan **500 ribu ringgit**.

54. Sebagai peneraju utama pendidikan negeri, Teras Pendidikan dan Modal Insan ini juga akan disokong oleh Yayasan Negeri Sembilan dengan peruntukan sebanyak **5.6 juta ringgit**, antaranya Skim Dermasiswa Sara Hidup, dengan peruntukan **3.6 juta ringgit** berupa bantuan sara hidup 150 ringgit sebulan untuk pelajar IPTA dari keluarga kurang berkemampuan. Selain itu, Yayasan Negeri Sembilan juga menyediakan peruntukan **1.0 juta ringgit** untuk bantuan peranti mudah alih serta pinjaman pendidikan tanpa faedah secara bersasar bagi program Sarjana dan Kedoktoran di Institut

Pendidikan Tinggi Awam (IPTA) dengan peruntukan **500 ribu ringgit**. Program Tuisyen MADANI juga akan diteruskan dengan peruntukan **500 ribu ringgit**.

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

TERAS 3: KESEJAHTERAAN RAKYAT

55. Kerajaan Negeri terus memberikan tumpuan terhadap kesejahteraan rakyat dengan menyediakan kemudahan, bantuan kebajikan dan persekitaran hidup yang selamat. Untuk itu sebanyak **48.37 juta ringgit** diperuntukkan di bawah Teras ini merangkumi khidmat masyarakat sebanyak **33.0 juta ringgit** dan **5.5 juta ringgit** bagi kerja-kerja kecil termasuk infrastruktur sukan di 36 buah kawasan Dewan Undangan Negeri seluruh Negeri Sembilan. Bagi memastikan kualiti kehidupan yang lebih baik dan galakan gaya hidup sihat, peruntukan **1.0 juta ringgit** disediakan untuk menyelenggara taman-taman permainan dan rekreasi awam di kawasan Pihak Berkuasa Tempatan dan **500 ribu ringgit** untuk pengurusan sisa pepejal yang sistematik di kawasan-kawasan kampung tradisional.

56. Menyedari kos perubatan yang semakin meningkat dankekangan yang dihadapi oleh rakyat terutamanya golongan rentan, kerajaan bersetuju untuk meneruskan skim bantuan

implan ortopedik dan tabung haemodialisis dengan peruntukan sebanyak **1.0 juta ringgit**. Nasib golongan gelandangan juga tidak dilupakan dengan meneruskan geran bantuan kepada badan NGO Rumah Minda Ceria dengan peruntukan sebanyak **100 ribu ringgit**.

TERAS 4: BELIA, WANITA, KELUARGA, SUKAN DAN KEUSAHAWANAN

57. Dalam pembentukan negara bangsa yang progresif, golongan belia dan wanita semestinya merupakan nadi kepada masa depan negara. Islam meletakkan wanita pada satu darjat yang amat tinggi kerana tangan wanitalah yang akan menggoncang dunia. Wanitalah yang akan mencorakkan rupa bentuk sesebuah keluarga ibarat kata teromba “**Kalau keruh air di hulu, sampai ke muara keruh juar, kalau kurik induknya, maka rintiklah anaknya. Kunci wanita pada si suami, kunci anak pada sang emak**”. Oleh itu, keutamaan juga diberikan terhadap usaha membangun dan meningkatkan potensi belia dan wanita supaya mereka dapat mengambil bahagian dan menyumbang secara optimum terhadap pembangunan negara dan negeri. Generasi yang kuat akan terbina dari keluarga yang hebat.

58. Untuk itu sebanyak **10.2 juta ringgit** diperuntukkan di bawah Teras Ke Empat ini, dengan **1.50 juta ringgit** dikhkususkan untuk pemerkasaan wanita bagi melaksanakan pelbagai program khususnya pengukuhan ekonomi keluarga dan peningkatan kemahiran diri.

59. Bagi peminat dan penggiat sukan, peruntukan Program Pembangunan Sukan sebanyak **3.0 juta ringgit** akan disediakan melalui Majlis Sukan Negeri bagi menjayakan aktiviti sukan dan kepegawaian sukan, di samping **640 ribu ringgit** bagi menyelenggara kemudahan sukan sedia ada. Selain itu, **500 ribu ringgit** diperuntukkan untuk pelbagai program pemerkasaan belia agar mampu berdikari dan berdaya saing.

60. Selain sukan, Kerajaan Negeri juga amat prihatin dan menggalakkan penglibatan belia dalam profesi pekerjaan ekonomi gig seperti *food rider*, penghantar perkhidmatan dan lain-lain bidang kerjaya bebas atau *freelancer*. Sebagai tanda sokongan, Kerajaan akan memberikan **baucar bantuan lesen motosikal** sebanyak **150 ringgit** seorang kepada belia dari keluarga B40 terhad kepada **100 orang belia** dari setiap DUN dengan peruntukan keseluruhan sebanyak **540 ribu ringgit**.

61. Melihat kepada sambutan yang amat menggalakkan, Kerajaan Negeri akan terus menyediakan peruntukan **Tabung**

Usahawan Negeri Sembilan (TUNS) berjumlah **1.0 juta ringgit** yang sehingga kini telah memberi manfaat kepada 6,135 orang sejak diperkenalkan pada tahun 2019. Di samping itu, **1.0 juta ringgit** turut disediakan bagi **TUNS Plus** berupa skim pinjaman tanpa faedah kepada usahawan-usahawan yang ingin mengembangkan perniagaan kepada yang lebih tinggi. Program TUNS *Plus* ini telah memanfaatkan seramai 616 orang sejak tahun 2021.

62. Mulai tahun 2024, Kerajaan Negeri akan memperkenalkan program **TUNS Perintis** dengan **500 ribu ringgit** disediakan bagi mewujudkan budaya dan semangat usahawan di kalangan pelajar sekolah. Program ini akan menyediakan pembelajaran, latihan dan pendedahan dalam selok-belok perniagaan dan perjalanan perniagaan secara berkoperasi kepada pelajar-pelajar sekolah menengah. Kesemua program pembangunan usahawan ini akan diterajui oleh Perbadanan Kemajuan Negeri, Negeri Sembilan (PKNNS) sesuai dengan matlamat penubuhannya di bawah Enakmen Perbadanan Kemajuan Negeri, Negeri Sembilan 1969 (No. 4).

63. Tahun 2024 juga akan dimulakan program **NS Choice** dengan peruntukan **1.0 juta ringgit**, dimana usahawan-usahawan yang terpilih akan dibimbing ke arah peningkatan kualiti produk, penjenamaan, pembungkusan dan pensijilan

MeSTI dan **Halal**. Produk-produk ini kemudiannya akan diangkat sebagai ***signature product*** di bawah jenama **NS Choice** sebagai produk yang berkualiti dari Negeri Sembilan. Ini secara tidak langsung akan membantu memasarkan produk-produk tempatan ke pasaran yang lebih luas.

TERAS 5: TANAH DAN PERUMAHAN

64. Kerajaan perpaduan juga sedar dan prihatin terhadap nasib golongan berpendapatan rendah dan sederhana yang masih belum memiliki kediaman sendiri. Harga rumah yang sentiasa meningkat dan syarat-syarat pinjaman bank yang ketat, merupakan punca utama kepada ketidakupayaan golongan ini mendiami rumah sendiri. Terdapat juga skim-skim perumahan awam dan swasta berada dalam keadaan yang daif kerana tidak diselenggara dengan baik.

65. Sehubungan itu, Kerajaan bersetuju untuk menyediakan peruntukan sebanyak **11.91 juta ringgit** bagi Teras ini. Peruntukan **4.0 juta ringgit** disediakan untuk penyelenggaraan infrastruktur rumah awam negeri dan **5.0 juta ringgit** untuk meneruskan Program Rumah Harapan Rakyat di bawah kendalian PKNNS. Selain daripada itu, Majlis Agama Islam Negeri Sembilan juga telah bersetuju untuk menambah

peruntukan sebanyak **5.0 juta ringgit** lagi bagi pemohon-pemohon dari golongan asnaf yang berkelayakan.

66. Kerajaan Negeri juga turut yakin dengan kemampuan Perbadanan Kemajuan Negeri, Negeri Sembilan (PKNNS) sebagai peneraju utama dalam sektor perumahan. Sehingga Oktober 2023, sebanyak 157 kelulusan telah diberikan untuk pembinaan Rumah Harapan, dimana 74 unit rumah telah siap dibina dan diserahkan kepada pemohon, manakala bakinya masih dalam pembinaan.

67. Selain Rumah Harapan, terdapat juga beberapa projek perumahan mampu milik yang telah dilancarkan oleh PKNNS di Mukim Labu iaitu Taman Rimbun Harapan sebanyak **351 unit** rumah dan Projek Perumahan Rimbun Aman sebanyak **71 unit** rumah. Kedua-dua projek perumahan ini telah hampir habis dijual.

TERAS 6: PERTANIAN

68. Kerajaan akan terus membangunkan sektor pertanian sebagai industri yang berupaya menjana ekonomi dan pendapatan. Tumpuan akan diberikan untuk meningkatkan sekuriti makanan dan jaminan bekalan makanan. Negeri Sembilan juga sedang berusaha untuk merancakkan kembali

tanaman padi terutama di daerah Kuala Pilah dan di Londah, Gemas dengan sasaran sekurang-kurangnya mampu meningkatkan tahap sara diri (SSL). Kita turut berbangga dengan kejayaan daerah Kuala Pilah mengeluarkan beras jenama Seri Menanti yang dilancarkan baru-baru ini. Untuk rekod, jumlah pengeluaran padi di sawah Kuala Pilah adalah **sebanyak 3 tan per hektar** sebagai permulaan.

69. Untuk tujuan itu, sebanyak **22.75 juta ringgit** disediakan di bawah Teras Ke Enam ini bagi melaksanakan antaranya program peningkatan pengeluaran sayuran, buah-buahan dan hasil padi berjumlah **5.25 juta ringgit**. Pembangunan industri asas tani dan pengetahuan usahawantani juga akan dimantapkan dengan peruntukan **1.4 juta ringgit** serta diikuti dengan pengembangan teknologi dan automasi dengan peruntukan **2.5 juta ringgit** untuk mentransformasi kaedah pertanian dan pengurusan pertanian.

70. Selaras dengan usaha membantu mengurangkan beban tanggungan rakyat, Kerajaan Negeri juga akan melaksanakan program **Jualan Agro MADANI** dengan peruntukan sebanyak **3.0 juta ringgit**. Jualan Agro MADANI ini adalah penjenamaan semula program Jualan Nismilan Prihatin yang telah dimulakan sejak tahun 2022 khusus bagi membantu meringankan kos sara hidup rakyat dengan **penjimatan antara 10 hingga 30 peratus**

dari harga pasaran. Jualan ini akan diadakan pada setiap hari Jumaat di lokasi-lokasi terpilih mengikut kawasan DUN secara giliran.

71. Industri ternakan juga diberikan keutamaan dengan peruntukan **2.24 juta ringgit** untuk meningkatkan pengeluaran ternakan dan genetik ternakan. Ia juga akan disokong dengan peningkatan kualiti dan pengembangan veterinar dengan peruntukan sebanyak **2.19 juta ringgit**.

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

TERAS 7: PELANCONGAN DAN ALAM SEKITAR

72. Teras Pelancongan dan Alam Sekitar turut menjadi fokus Kerajaan Perpaduan Negeri Sembilan. Keseluruhannya, sebanyak **13.14 juta ringgit** diperuntukkan di bawah Teras ini. Ini melibatkan **2.5 juta ringgit** untuk geran pengurusan dan *Calendar of Events (COE)* dan **5.8 juta ringgit** untuk memperkasa produk-produk ekopelancongan seperti Hutan Rekreasi Ulu Bendul, Gunung Angsi, Hutan Lipur Kenaboi dan PD Forest.

73. Bagi menjamin pemuliharaan dan penjagaan alam sekitar, sebanyak **2.15 juta ringgit** diperuntukan bagi pengurusan

saliran mesra alam, pengurusan sumber air dan program kesedaran awam. Bak kata tromba, “***Orang dulu-dulu tahu menjaga bukit dan lembah. Berladang tidak merosak tanah, berkebun tidak merosak rimba***”.

TERAS 8: AGAMA, ADAT BUDAYA DAN MASYARAKAT ORANG ASLI

74. Menyedari peri pentingnya pembangunan syiar Islam dan memupuk budaya sebagai wadah perpaduan, Kerajaan Negeri memperuntukkan **32.76 juta ringgit** bagi Teras Ke Lapan ini, yang melibatkan pembangunan agama Islam, Hal Ehwal Bukan Islam, adat budaya dan masyarakat Orang Asli.

75. Bagi meneruskan dasar dan polisi meningkatkan syiar Islam, sebanyak **27.41 juta ringgit** disediakan dimana **9.1 juta ringgit** untuk meneruskan pembinaan dan penyenggaraan sembilan (9) buah masjid antaranya Masjid Muhammad Al-Fateh (Forest Height), Masjid Al-Rahman (Bahau) dan Masjid Saidatina Aisyah (Seremban Selatan).

76. Peruntukan sebanyak **12.59 juta ringgit** disediakan untuk sekolah agama negeri dengan **8.23 juta ringgit** untuk projek pembinaan Sekolah Tinggi Agama Maahad Ahmadi,

Gemencheh. Kerajaan Negeri juga meneruskan peruntukan **360 ribu ringgit** untuk penyelenggaraan Sekolah-sekolah Agama Rakyat (SAR) di seluruh Negeri Sembilan. Usahawan muslim akan terus dibantu dalam mendapatkan pensijilan halal menerusi program **Halal Kotej** dengan peruntukan **500 ribu ringgit**.

77. Bagi masyarakat bukan Islam, peruntukan **2.0 juta ringgit** akan disediakan di bawah program **Hal Ehwal Bukan Islam (HEBI)** pada tahun hadapan bagi melaksanakan pelbagai program dan aktiviti yang dirancang.

78. ***“Hidup dikandung adat, mati dikandung tanah. Adat bersendikan hukum, hukum bersendikan kitabullah. Kuat adat tak gaduh hukum, kuat hukum tak gaduh adat. Adat dipakai, syarak diturut. Syarak mengata, adat memakai. Adat dan syarak sandar menyandar”***. Menjunjung tinggi institusi adat perpatih di Negeri Sembilan, peruntukan **1.0 juta ringgit** disediakan untuk menganjurkan Perpatih Fest dengan peruntukan **500 ribu ringgit** dan pelbagai program aktiviti adat juga dengan peruntukan **500 ribu ringgit**.

79. Masyarakat orang asli merupakan komuniti yang tidak pernah dilupakan kerana turut berperanan dalam pembangunan negeri. Mulai tahun 2023, Kerajaan Negeri Sembilan telah

menyediakan geran aktiviti Kampung Orang Asli. Oleh itu, peruntukan **315 ribu ringgit** akan terus disediakan pada tahun 2024.

TERAS 9: PERKHIDMATAN AWAM

80. “*Pohon rendang di tengah padang, batangnya tempat bersandar, dahannya tempat bergantung, buahnya untuk dimakan, daunnya untuk berlindung, banirnya tempat bernaung*”. Begitulah ibaratnya peranan penjawat awam selaku jentera utama sebuah Kerajaan. Perkhidmatan awam berperanan sebagai penggubal dan pelaksana dasar serta bertanggungjawab memastikan pelaksanaan sesuatu dasar dilaksanakan mengikut peraturan.

81. Pada kesempatan ini, Kerajaan Negeri ingin mengucapkan tahniah kepada Majlis Bandaraya Seremban (MBS) kerana telah tersenarai sebagai salah satu daripada 25 Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) yang menerima penarafan *Smart City Early Adopter* semasa Majlis Sambutan Hari Perancangan Bandar Sedunia 2023. Selain daripada trofi, MBS juga turut menerima Geran Khas sebanyak 200 ribu ringgit bagi pelaksanaan Projek Bandar Pintar pada tahun 2024. Semoga kejayaan MBS ini akan dapat memberi semangat kepada PBT-PBT lain untuk sama-sama menyertai misi *Smart City* menjelang 2025.

82. Saya juga ingin mengucapkan tahniah kepada semua PBT di Negeri Sembilan kerana telah mencapai Kemampanan Bandar dengan purata pencapaian keseluruhan sebanyak **88.21 peratus** berdasarkan indikator Jaringan Penunjuk Pembangunan Mampan Bandar - Luar Bandar Malaysia atau dikenali sebagai MURNInets.

83. Kerajaan Negeri perlu bersedia dengan kemahiran, prasarana dan adaptasi yang mendukung peralihan teknologi dan budaya kerja melibatkan digitalisasi dan automasi. Untuk itu, peruntukan sebanyak **28.05 juta ringgit** disediakan pada tahun 2024. Daripada jumlah tersebut, **11.2 juta ringgit** disediakan bagi pembangunan serta menambahbaik sistem komputer negeri. Platfom pembayaran tanpa tunai secara atas talian yang dikenali sebagai **N9PAY** akan mula beroperasi pada suku ketiga tahun 2024. Portal ini akan berintegrasi dengan sistem kutipan Kerajaan Negeri, pihak berkuasa tempatan, badan berkanun negeri dan syarikat milik kerajaan yang menjadi gerbang tunggal atau *single-window* kepada pelbagai bayaran seperti cukai tanah, cukai taksiran, pembayaran zakat dan lain-lain perkhidmatan. Ini pastinya akan memudahkan rakyat tanpa perlu berurus di kaunter sekali gus berupaya meningkatkan kecekapan penyampaian perkhidmatan awam negeri.

84. Selain itu, Kerajaan Negeri juga memperuntukkan sebanyak **16.57 juta ringgit** untuk kerja-kerja pembinaan, pengubahsuaian atau menaiktaraf kompleks pentadbiran serta kuarters penjawat awam negeri.

SKIM SEJAHTERA RAKYAT (SSR)

85. Selain sembilan (9) Teras Aspirasi Perpaduan yang telah saya huraikan sebentar tadi, Kerajaan juga bersetuju untuk memberi insentif dan sumbangan tunai sebagai tanda ihsan kepada pelbagai kelompok masyarakat yang memerlukan. Ianya dirangkumkan di bawah **Skim Sejahtera Rakyat (SSR)** dengan peruntukan permulaan sebanyak **29.75 juta ringgit** pada tahun hadapan.

86. ***“Tau nang kocik kek nang mudo, tau nang mudo kek nang tuo. Tau nang tuo kek nang dulu-dulu. Tau nang dulu-dulu kek nenek moyang”***. Sebagai tanda prihatin dan kasih sayang kepada golongan warga emas yang memerlukan, sumbangan Keceriaan sebanyak **200 ringgit** seorang kepada warga emas yang berusia 70 tahun ke atas akan disediakan dengan anggaran peruntukan sebanyak **14.8 juta ringgit**. Adalah diharapkan peruntukan ini dapat memberikan sedikit keceriaan sebagai tanda kasih kepimpinan negeri kepada warga

emas yang telah banyak berjasa mendidik anak bangsa selama ini.

87. Setiap bayi yang dilahirkan di negeri ini layak memohon caruman 100 ringgit di bawah Skim Simpanan Pendidikan Nasional bermula tahun 2024. Dianggarkan sebanyak 16,000 orang bayi dilahirkan di dalam Negeri Sembilan dan oleh itu sebanyak **1.6 juta ringgit** diperuntukkan untuk tujuan ini.

88. Selain warga emas dan bayi, tidak dilupakan juga adalah golongan muda yang ingin melangsungkan perkahwinan buat kali yang pertama. Kerajaan Negeri akan memberikan sumbangan sebanyak **500 ringgit seorang** kepada golongan belia Negeri Sembilan dengan jumlah peruntukan sebanyak **5.0 juta ringgit**.

Yang Berhormat Dato Yang Dipertua,

89. Bagi meringankan beban ibu bapa bagi anak-anak yang memasuki Sekolah Berasrama Penuh, Kerajaan Negeri akan memberikan sumbangan sebanyak **300 ringgit seorang** dengan peruntukan **150 ribu ringgit** terhad sehingga 500 orang penerima setahun.

90. Untuk anak-anak yang berjaya melanjutkan pelajaran ke peringkat pendidikan tinggi, Kerajaan Negeri juga menyediakan bantuan kemasukan ke institusi pengajian tinggi pada kadar di antara 500 ringgit hingga 1,000 ringgit bergantung kepada tawaran yang diterima sama ada peringkat sijil, diploma atau ijazah pertama. Selain itu, bagi meraikan kejayaan anak-anak Negeri Sembilan yang cemerlang dalam pengajian mereka, anugerah khas sebanyak 5,000 ringgit disediakan kepada para pelajar yang memperoleh keputusan ijazah kelas pertama dari Institut Pengajian Tinggi Awam (IPTA). Untuk itu, peruntukan sebanyak **7.0 juta ringgit** disediakan melalui kolaborasi Kerajaan Negeri dan Yayasan Negeri Sembilan.

91. Tidak dilupakan adalah golongan ibu tunggal yang berpendapatan di bawah 2,000 ringgit sebulan yang akan menerima sumbangan *one off* sebanyak **200 ringgit seorang**. Untuk itu peruntukan sebanyak **1.0 juta ringgit** disediakan dengan anggaran penerima seramai 5,000 orang ibu tunggal yang layak. Bantuan *food bank* juga diteruskan di bawah SSR ini dengan peruntukan sebanyak **200 ribu ringgit** pada tahun hadapan.

Yang Berhormat Dato' Yang DiPertua,

PENUTUP

92. Perjalanan membina negeri Madani ini masih jauh lagi di hadapan. Masih banyak ranjau dan duri yang perlu diharungi. Namun, langkah yang seribu bermula dari langkah yang satu. Usahlah kita berlengah dan bertangguh lagi. Ayuhlah bersama kita berganding bahu memerah keringat dan tenaga, untuk sama-sama mencipta kejayaan, demi masa depan anak cucu yang akan kita tinggalkan. Agar nanti kita tidak dipersalahkan, akibat sengketa dan perbalahan yang tidak berkesudahan, yang dikehjarn tak dapat, yang dikendong berciciran. Menang sorak, kampung yang tergadai!

93. Marilah kita sama-sama rapatkan saf perjuangan. “**Sekata tak berdalih, janji dibuat dimuliakan. Buruk jangan dicari, musuh sama dihadang, selenggang seayun, berlunak sama berlumpur. Bak kerbau sekandang, tanduk sama diasah. Bak burung sesangkar, mengepal sekirai. Bak ayam sereban, kecil besar sama seduyung. Sakit satu semua berduka**”.

94. Saya yakin, dengan barisan penjawat awam yang penuh dedikasi dan berintegriti, setiap perancangan Kerajaan Negeri

akan dapat dilaksanakan oleh jentera pelaksana dengan jayanya. Kepada penjawat awam, laksanakanlah tugasan dengan penuh ikhlas, adil dan saksama mengikut lunas-lunas peraturan yang ditetapkan. Jangan sesekali ada rasa berat sebelah semasa membuat pertimbangan ibarat kata “***Tiba di perut dikempiskan, Tiba di mata dipicingkan, Tiba di dada dibusungkan, Daging membuang lemak, Limau masam sebelah***”.

95. Penjawat awam haruslah lebih responsif dan proaktif dalam melayan karenah aduan awam. Janganlah ambil masa yang terlalu lama semasa memproses sesuatu permohonan. Jadikanlah *tagline* **Bersih, Muafakat** dan **Sejahtera** sebagai pedoman semasa menjalankan tugas.

Yang Berhormat Dato' Yang Dipertua,

Bantuan Khas Kewangan

96. Sebagai tanda penghargaan dan terima kasih kepada penjawat awam yang sentiasa mencurahkan khidmat bakti tanpa berbelah bahagi kepada Kerajaan dan rakyat, sukacita saya mengumumkan **Bantuan Khas Kewangan** (BKK) sebanyak **satu bulan setengah atau minimum dua ribu lima ratus ringgit** kepada semua penjawat awam yang berada di bawah

pentadbiran Kerajaan Negeri. Bantuan khas ini akan dibayar sebanyak dua kali iaitu pada **hujung Februari 2024 sebagai persediaan persekolahan dan hujung Mac 2024 menjelang Hari Raya Aidilfitri**. Adalah diharapkan bantuan khas kewangan ini akan menyuntik semangat semua penjawat awam untuk bekerja dengan lebih gigih lagi.

Yang Berhormat Dato' Yang Dipertua,

97. Menutup pembentangan ini, marilah kita bersama-sama berdoa memohon semoga Allah SWT sentiasa merahmati usaha, membimbing tindakan dan mengizinkan hasil yang sempurna buat kita semua di bumi bertuah ini. Semoga ditokok apa yang kurang, dicantum apa yang jarang, dihimpun apa yang kejauhan. Dengan sifat Rahman dan Rahim-Nya, diampunkan segala dosa yang kita lakukan.

98. Semoga Belanjawan tahun 2024 diterima oleh Allah SWT sebagai bukti ikhtiar hamba-Nya sebagai khalifah di atas hamparan dunia ini. Yang indah-indah itu dari Ilahi dan yang kurang itu sifat insani. Marilah kita berdoa kepada Allah Yang Maha Berkuasa, agar ditetapkan iman kita di atas jalan kebenaran. Semoga kita sentiasa istiqamah dalam perjuangan di jalanNya sehingga nafas yang terakhir. Ampunkanlah dosa-

dosa kami ya Allah, kepadaMu kami berserah dan kepadaMu jualah kami bertawakal.

99. Izinkan saya mengakhiri pembentangan belanjawan ini dengan firman Allah SWT dalam surah **Asy-Syura (Musyawarah) ayat 12** (mafhumnya).

Milik-Nyalah perbendaharaan langit dan bumi; Dia melapangkan rezeki dan membatasinya bagi siapa yang Dia kehendaki. Sungguh, Dia Maha Mengetahui segala sesuatu.

Yang Berhormat Dato' Yang Dipertua,

Saya mohon mencadangkan.

Wabillahi taufik wal hidayah wassalamualaikum
warahmatullahi wabarakatuh.